כל *הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים א] אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה °חוץ מן הפסח והחטאת, ב] הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן רבי אליעזר אומר אף האשם, הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן, אמר רבי אליעזר החטאת באה על חטא והאשם בא על חטא מה חטאת פסולה שלא לשמה אף האשם פסול שלא לשמו. *יוסי בן חוני אומר הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת פסולין שמעון אחי עזריה אומר שחטן לשם גבוה מהן כשרין לשם נמוך מהן פסולין, כיצד: קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים פסולין, קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים כשרין, הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים, כשרין, שלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר פסולין: **גמ'** *למה לי למיתנא ג] אלא שלא עלו ליתני ולא עלו לבעלים לשם חובה הא קמ"ל לבעלים הוא דלא עלו לשם חובה אבל בקדושתייהו קיימי ואסור לשנויי בהו וכדרבא *דאמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה *איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא: איבעית אימא סברא משום דשני בה, כל הני לישני בה וליזיל איבעית אימא קרא °מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה וגו' *האי נדבה

נדר

כגון עולה לשם שלמים

כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן . שנשחטו עולה לשם שלמים : **כשרים** . לזרוק דמן ולהקטיר אימוריהם ולאכול את הנאכלין אע"פ שמצותן לשוחטן לשמן כדיליף בגמ' : **אלא שלא עלו וכו'** . וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו ושחטו לשמו : **חוץ מן הפסח והחטאת** . שהן פסולין לגמרי ויליף תורה אור לה בגמ' : *__הפסח בזמנו__ . [פסול] שלא לשמו כל זמן שחיטתו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם לכן ואחר מכאן קיימא לן (לקמן דף ז:) דפסח בשאר ימות השנה [שלמים] הוא וכל דינו כשלמים ואמרינן לעיל דשאר זבחים כשרין שלא לשמן ובגמ' יליף לה מקראי : **אף האשם** . כדמפרש טעמא ואזיל : **הנשחטין לשם פסח** . כל שאר זבחים שנזבחו בי"ד בניסן לשם פסח או שנזבחו לשם חטאת בכל זמן פסולין כי היכי דאינהו פסולין לשם אחרים ובגמרא יליף טעמא דאחרים לשם פסח בברייתא : **שמעון אחי עזריה** . על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צרכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון כדאמרי' בסוטה (דף כא.) אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' לא כשמעון אחי עזריה לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו : **שמעון** . לשאר זבחים לשם גבוה מהן כשרין כדמפרש ואזיל ובגמרא (לקמן דף יא:) יליף לה ומפרש להאי כשרין אי כשרין [ועלו] קאמר ובתרתי *פליגי אי כשרין ולא עלו קאמר ובגבוה ובנמוך הוא דפליגי: **לשם נמוך מהן פסולין** . לגמרי: בכור ומעשר בהמה נמוכין משלמים כדאמרינן בפ' כל התדיר (לקמן דף פט.) מפני שהשלמים טעונין מתן ארבע סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק : **גמ' למה לי למיתני אלא** . להאריך בלשונו ליתני ולא עלו לבעלים כו' לשון קצרה כדקיימא לן (פסחים דף ג:) לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: **הא קמ"ל** . שאין בהם שום ירידה אלא אותה לבדו: **אבל בקדושתייהו קיימי ואסור לשנויי בהו** . תו שיטיה אחרינא לעבוד אחת משאר עבודות לכתחילה שלא לשמה: מיהו אם עבר ושינה כשר: **משום דשני בה** . חדא זימנא לישני בה כל הני וניזיל:

נדר

כל הזבחים שנזבחו כו' . עבודה קמייתא נקט והוא הדין קבלה והולכה וזריקה כדקתני סיפא (לקמן ד' יג.) ושינוי קודש שייך בהנך ארבע עבודות כגון עולה לשם שלמים אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה כגון שוחט או מקבל או מוליך קרבן ראובן ע"מ לזרוק דמו לשם שמעון כדמוכח לקמן בפירקין (דף י.) וצריך לדקדק מנא ליה להש"ס שינוי בעלים דקבעי לקמן בפרקין (דף ד.) מנא לן דבעינן זביחה לשמה כו' והדר קאמר אשכחנא שינוי קודש שינוי בעלים מנא לן משמע דאמתניתין קאי וכולה מתניתין לא מישתמעא כלל שינוי בעלים דלישנא דלשמן משמע לאפוקי שינוי קודש וכולה מתניתין לא נקיט אלא שינוי קודש דקתני נמי בסיפא (שם דף יג.) כיצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח לשם שלמים ונראה דסמך אמתניתין דלקמן פרק בית שמאי (דף מו:) דתנן לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח וכן פירש בקונטרס בגמ' וא"ת אי אההיא קאי א"כ הוה ליה לפרושי נמי מנא לן לשם השם לשם אישים [לשם ריח] לשם ניחוח וי"ל דלא אתי לפרושי אלא בהני דכשירין ולא עלו לשם חובה אבל הנך כשירין ומרצין ועלו לשם חובה כמו שאפרש ועוד י"ל דשלא לשמן דמתניתין משמע בין שינוי קודש בין שינוי בעלים כמו ברייתא דרבי שמעון קמצה שלא לשמה דמוקי ריש פ"ק דמנחות (דף ב:) בשינוי בעלים ולהכי *נמי [לא פריך] בפירקין דהנך ארבעה דברים מנא לן דלא מיירי בהן במתני' ומיהו רבה דווקא מוקי לה בשינוי בעלים אבל רבא ורב אשי לא מוקמי לה הכי התם ואם תאמר והא בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) דריש להו מדכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה' עולה לשם עולה והיינו שינוי קודש ובפירקין בגמ' (לקמן דף ד.) דריש שינוי קודש מקרא אחרינא ויש לומר דקרא דהתם בהקטרת אימורים והכא בעבודת הדם ואע"ג דקתני לשם ו' דברים הזבח נזבח הוא הדין הזבח נקט דהא קרא דמייתי התם בהקטרה מיירי ומ"מ שפיר דריש מקרא דהתם זביחה לשם ו' דברים מדאיתקש אל שם זבח דלשם זבח דהיינו שינוי קודש הוי בין בעבודת דם [כדיליף] מקראי דפירקין בין בהקטרה [כדיליף] מקרא דהתם ה"ה שאר *חמשה דברים יהו בזביחה כמו בהקטרה ומיהו הא לא מצינן למילף מהיקישא דנימא ולא עלו לשם חובה ואיכא מרלה *בכל (מקום) הנך ו' דברים דההוא קרא כתיב בהקטרת אימורים והוא עצמו שלא הוקטרו אימורים כשר ולקמן דמייתי קרא לשם זבח דהיינו שינוי קודש לא מייתי נמי קרא לשם זובח דהיינו שינוי בעלים *משום דהנהו ו' דברים לא שייך לפרש בשעת הקטרה דבשעת הקטרה לא משכחת לשם זובח דשינוי בעלים ליתיה אלא בשוחט ע"מ לזרוק או מקבל ומוליך ע"מ לזרוק כדמוכח בפירקין (לקמן ד' ח.) ובשעת הקטרה כבר נזרק הדם ואם כן מהיכא פיתי הקטרה לשם זובח דבההוא קרא לעולה אשה ריח ניחוח לא כתיב ומעבודת דם לא אתי דעבודת דם גופיה ליתיה אלא בע"מ לזרוק כדפרישית והשתא זביחה לשם ששה דברים והקטרה לשם חמשה אי נמי הא דקאמר זביחה לשם ששה דברים לא שחישב בשעת שחיטה לשם ו' דברים אלא כלומר הזבח נעשה לשם ו' דברים וכל אחת בשעתה °ובפ' המפקיד (ב"מ דף מג:) פירשתי הא דמחשבה פוסלת בקדשים אי בדיבור הזבח נעשה [שלא] לשמה או אפילו במחשבה : **הפסח** בזמנו . אבל שלא בזמנו לא ואפי' שוחטו לשם עולה ואפילו למ"ד בעי עקירה מ"מ הוי שלמים כדדרשינן ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים כל דשחיט ליה שלמים ליהוי לקמן בפירקין (דף ח:) : **החטאת** באה על חטא והאשם בא על החטא . איכא חטאת ואשם נמי דלאו באין על חטא כגון חטאת יולדת ואשם מצורע אלא משום דרובא אתו על חטא משוו להו אהדדי : **לשם** גבוה מהן כשירין . בגמרא* מיבעי לן אי בעי למימר כשירין ומרצין ופליגי בתרתי או כשירין ואין מרצין ולא פליגי אלא בחדא [משמע דלא מספקא אלא בחדא] כגון *בגבוה אבל בנמוך פשיטא ליה דפסולין לגמרי קאמר ותימה מנא ליה דילמא פסול ולא עלו קאמר דאשכחן [בברייתא] כי האי גוונא דתניא לקמן (דף ז.) שלמים ששחטן לשם תודה פסולין והיינו פסולין ולא עלו ולא פסולין לגמרי ויש לומר משום דדרשינן טעמא דשמעתא בגמרא (שם דף יא:) מדכתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו במורם [מהם] אין מחללין בנמוך מהם מחללין וחילול משמע פסול גמור ואע"ג דדרשינן בגמרא* קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ולא מיפסלו שאר קדשים שלא לשמן מכל מקום שייך בהן חילול משום פסח וחטאת דמיפסלו *ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשירין משום דהוי לשם גבוה דאי לשם נמוך מיפסלי והיינו לענין פסול גמור דבבכור ובמעשר לא שייך לא עלו לבעלים לשם חובה: **ואסור** לשנויי . יש מקומות שהתנא [אינו] חושש לאשמעינן חידוש זה ובפרק התכלת (מנחות דף מח:) גבי שאר שלמי נזיר וגבי אשם נזיר ואשם מצורע דקתני כשירין ולא עלו ולא קתני אלא: **קרי** ליה נדר וקרי ליה נדבה . משמע הכא דכל היכא דכתיב נדר נדר דוקא נדבה נדבה דוקא וכן בפרק קמא דר"ה (דף ו.) לענין בל תאחר ואפילו לר"מ בפ"ק דחולין (דף ב.) דדריש טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר אלמא קרי לנדבה נדר שאני הכא דדריש מדשני קרא בדיבוריה א"נ בחולין דריש דכיון דחייש קרא לתקלה לא שנא נדר לא שנא נדבה דבתרווייהו איכא למיחש אי נמי משום דנדר נפקא לן מקרא דכי תחדל לנדור ש"מ דטוב אשר לא תדור לנדבה אתא:

ואם

מסורת הש"ס

עבודות קרבן
שחיטה
קבלה
הולכה
זריקה

וגי' ז"ק בשם ס"י שפסח בזמנו כל זמן כו' ומוחק כל הני תיבות

מנחות ד: ידים פ"ד מ"ב

פסחים עג: ע"ש

מנחות ב.

ר"א פליגי בגבוה ובנמוך או כשירין ולא עלו קאמר ובנמוך הוא כו'

[לקמן ב]

[כריתות ד: וש"נ]

מנחות ב.

נ"א ד' ז"ק נ"א מכל

נ"א משום דשינוי בעלים לא שייך כו' ז"ק בשם ס"י

לקמן יא:

נ"א בנמוך

לקמן ג:

נ"א דלקמן בגמרא רוצה לדייק כן ממלת כשירין והוי דילמא הא כדאיתא כו' וא"כ מפסולים יכול לדחות ג"כ

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הל"א סמג לאוין שלג :

ב ב מיי' שם הל"ב :

◆

גליון הש"ס

מתני' חוץ מן הפסח . עיין מנחות דף מח ע"ב תוס' ד"ה כבשי : תוס' ד"ה כל וכו' ובפ' המפקיד פירשתי . עיין לקמן דף ד' ע"ב תוס' ד"ה מחשבה ודף מא ע"ב רש"י ד"ה כגון שנתן ובמנחות דף ב ע"ב רש"י ד"ה אבל מחשבה דמינכרא ובפסחים דף סא ע"א תוס' ד"ה ר"מ סבר ובחולין דף לט ע"א תוס' ד"ה אלא זביחה :

נושא/מקנה

◇ דעות בענין זביחה שלא לשמה

וגי' רש"ק נמי פריך בפירקין כו' מנא לן דהא מיירי בהן כו' וגי' ז"ק ולהכי נמי לא מפרש בפירקין הך כו'

נושא

באותם זבחים שכשרין שלא לשמן, אם עבד עבודה אחת שלא לשמה אין זה היתר להמשיך לשנות בשאר עבודות שלא לשמן. הגמ' מביאה הוכחות
1) מסברא
2) ממקרא

◆

שיטה מקובצת

(כתב יד)

הגהות נפלאות מסודרות לרבינו בצלאל אשכנזי ז"ל מתוך גמ' כ"י שהי' לפניו . וגם חדושים ושיטות הראשונים ז"ל שקבצן וכתבן על גליון הש"ס שלו ד' ווינציאה רפ"ב .

א] אלא שלא עלו כו' . וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו כדפי' בקונטרס ודוקא נדר שהוא חייב באחריותו אבל נדבה אם שחטו שלא לשמה אין צריך להביא אחר דהא אפי' אם נאבד אינו חייב באחריותו. תוס' הר"פ : ב] הפסח בזמנו . פסול שלא לשמו כל זמן שחיטה דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם זמנו ואחר זמנו קי"ל דהוי שלמים דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוי וכל דינו כשלמים וא"כ כי שחטו נמי לשם עולה או לשם קרבן אחר כשר הוא ודינו כשלמים כדקיי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים ומ"מ קודם זמנו ולאחר זמנו אינם שוים דאחר זמנו לא בעי עקירה ואפי' שחטו סתם כשר ואפי' שחטו לשם פסח בפירוש כשר ושלמי' לשם פסח קשחיט כדאמרי' במס' חולין בפ' השוחט אבל קודם זמנו אם שחטו סתם פסול כיון דמסתמא לשם פסח קאי לכך בעי עקירה שיעקרנו בפירוש משם פסח לשם אחר וא"ת מאי איריא דפסח בזמנו דפסול שלא לשמו אפי' קודם זמנו נמי דהא אם שחטו קודם זמנו לשם פסח או סתמא נמי פסול אע"ג דדינו להיות כשלמים וי"ל דהתם לאו משום דשלא לשמו הוא דמיפסל אלא משום דקודם זמנו שם פסח עליו לגמרי כיון דלפסח קאי וכי שחיט ליה לשם פסח או סתמא הו"ל פסח ששחטו קודם חצות דמיפסל משום דבין הערבים אמר רחמנא ושנה הכתוב לעכב חד בפ' החדש הזה לכם וחד בפ' ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו ואע"ג דאיכא קראי בגמרא נמי דקודם זמנו הוי שלמים היינו דוקא ע"י עקירה כדדריש ליה בגמרא ע"י כלל ופרט וכלל ואף למאי דמסיק לובה ריבריא הוא מ"מ ממעיט לשמו כמו שאפרש בגמרא בעז"ה והילכך קודם זמנו לעולם שם פסח עליו עד דעקר ליה שם פסח לשם שלמים ולכך מיפסל לשם פסח או סתמא מטעם פסח ששחטו קודם חצות כדפי' רש"י אבל שחטו לאחר הפסח לשם אחר הוי שלמים כיון דנפק ליה משם פסח ואפי' שחטו לשם עולה דהשתא הוי שלא לשמו אפ"ה כשר דמידי דהוה אזבחים דכשרין שלא לשמן לא משכחת שלא לשמו פסול בפסח אלא בזמנו דוקא ותדע דפסח ששחטו קודם זמנו לשם פסח לאו משום שינוי קודש הוא דמיפסל דהא נמי אם שחטו סתמא פסול וכל הזבחים דפסולין משום שינוי קודש כששחטן שלא לשמן אם שחטן סתמא כשרים כדמוכח בגמרא תוס' טו"ך : ג] אלא כלומר משמע שיש בו כשרות אחר שלא וכו' אבל בקדושתייהו קיימי פי' בשם קדושה ראשונה דעדיין שם הראשון עליהם ואסור לשנויי בהו גם מכאן ואילך תוס' פרך :

אלא